

De predicamento relationis

nō ab illa relatione q̄ est ad ip̄m. 2. p̄
p̄ter hoc relatio eiusdē ad seip̄m nō
realis. q̄ licet in rei veritate aliqd̄ sit
idē subipsi. tñ termini istius idētra/
tis non sunt distincti realiter. q̄ nihil
habet identitatem ad seip̄sum vt ad
rem a se distinctam. Habet ergo esse
relatio realis ex pte vni⁹ termini. q̄n
habet has quattuor p̄dictas p̄ditio
nes. dato q̄ opposita relatio sibi ex op
posito termino correspondēs nō sit re
alis s̄ rationis. Et isto modo relatio
creature ad creatorē est realis. q̄uis
creatoris ad creaturā sit rationis. Et
similiter relatio scientie ad scibile ē re
alis. licet scibilis ad scientiam sit ra
tionis.

¶ Quot & que requiruntur vt
relatio sit realis ex pte vtriusq̄
termini. **Ca. CCLXXXI**

Quantū ad sextū sc̄z quot re/
quirunt ad relationē realem
que sic est realis q̄ etiā in op
posito termino habet oppositam sibi
relationē correspondētē. 2. sic fm mu
tuā correspondentiam ex vtroq̄ ter
mino sunt reales. Dicendū est q̄ p̄s
dicere quattuor p̄ditōes immediate
posite 2. cū hoc vna alia que est quin/
ta 2. hec respicit vtrāq̄ relationem
et vtrūq̄ terminū. sc̄z q̄ vtrāq̄ rela
tio sit eiusdem ordinis. Et vocāt do
ctores hanc conditionē ponentes eē
eiusdem ordinis. q̄ si relatio vnius
extremi sit infinita 2. extra omne ge
nus. q̄ relatio oppositi extremi silt sit
eiusdē ordinis 2. p̄ditionis q̄ silt sit
infinita 2. illimitata 2. extra omne ge
nus. Et ista ē in relatiōib; diuinis. Nā
sicut relatio qua pater refert ad filiū ē
extra omne genus ita relatio q̄ refert fi
lius ad patrē. Cū mutuo sibi corre/
pōdēt in hoc q̄ ē esse extra oē gen⁹ 2.
esse infinitū 2. illimitatū. Vel etiā dis
tinctē eiusdē ordinis si vna ē finita 2. in

fra genus. q̄ relatio oppositi extremi
silt sit eiusdē p̄ditionis. Et illo modo
sunt eiusdē generis 2. ordinis in hu/
manis relatio patris ad filiū 2. relatiō
fili; ad patrē eōuerso. Et q̄ relatio
dei ad creaturā nō est eiusdē ordinis
cū relatione creature ad deū. Et ideo
nō potest esse realis relatio fm mutu
am correspondentiam ex parte vtrius
usq̄ extremi.

¶ Nō ē vna relatio duoz
extremoz imo due s̄t aliqñ so
lo numero. aliqñ sp̄. aliqñ gñe
differentes. **Ca. CCLXXXII**

Quantū ad septimū pōt con
cludi ex dictis q̄ falsa est ima
ginatio quorūsdā q̄ imaginā
tur q̄ inter duo extrema relatiua sit
vnica relatio qua vnū ad aliud refe
rat. sicut in locali distantia. Est eadem
distantia nero inter duo extrema sic
vn⁹ mot⁹ duoz extremoz. q̄d ē falsū
immo sunt due relatiōes mero diffe
rētes aliqñ. aliqñ sp̄. aliqñ gñe. Au/
mero solū. vt cū vnus equale refertur
ad alter. duo em̄ equalia referunt ad
inuitē relatiōib; solo numero differēs
tib; Specie autē vt relatiua suprapo
sitionis 2. supponis referunt ad inuitē
relatiōib; sp̄e differētib;. sicut relatio
dñi differt sp̄e a relatiōe serui. Genere
autē cū relatiua sunt talis p̄ditōis q̄z
vnū refert relatione reali 2. aliud rela
tione rōnis. tunc em̄ referunt relatio
nibus genere differentib; vt scientia
et scibile.

¶ Relatiō pōt esse inter duo
extrema nō realis. **Ca. CCLXXXIII**

Quantū ad octauū pōt p̄cludi
q̄ nō ē necesse q̄ si vna relatiō
vnius extremi ē realis q̄ re/
latio alteri⁹ extremi sit realis. Et iō
nō est idē dicere q̄ relatio sit realis et
q̄ habeat duo extrema realia. q̄ pōt
habere duo extrema realia. 2. tñ esse

Tractatus Secundus

relatio rationis. nō potest tamen esse ecōtra. s. sine duob; extremis realib; esse relatio realis. Nec etiā ē idem dicere q; relatiō sit realis z q; habeat cor respondentiā realei relationi in opposito termino. q; potest eē realis sine h; Unde habere cor respondentiē realei relatiōez in opposito termino addit s; per hoc qd ē esse relationē realei

¶ Quis relatio realis fundat vel supra substantiā vel quātitatē. vel qualitātē. vel sup; p;ri nētib; ad actionē vel passiōē. vel habitū rōnē mēsure z mensurabilis.

¶ Caplin. **CLXXXIII**
Qantum ad nonū scz quot modis cōtingit esse relatiōez realei. Dicendū ē q; in genere quattuor modis. qz ois relatiō realis est s; in q; fundat in substantiā vel quātitate vel qualitate vel in p;ri nētibus ad actionē z passiōē vel habitū ratiōnē mēsure vel mēsurabilis. Et sic cōtingit esse relationē z hoc quinto p;lici genere sicut p;us expositū est

¶ Quomō differt relatio a suo fundamento. **CLXXXV**

Qantū ad decimū. scz quō differt relatio a fundamentō to vnū solum infero quantū est ad v;ritatē quā credo. scz q; relatiō nō differt realit; a suo fundamentō si cur differūt due res z due nature. qz vna nō est alia sicut similitudo z albedo sup; quā fundat rō similitudinis non differūt intrinsece. Sed tū pōt dici q; differūt extrinsece. qz ipa relatio importat aliqd qd nō est ipm fundamētum. Illa em; res eadem formaliter q; facit fortez albū. scz albedo. facit ipm similit; platonī albo. nec similitudo ali quid intrinsece addit supra albedinez existētem in forte quod diuersum sit ab albedine. sed extrinsece similitudo super albedinem addit z importat co

existētiā alicuius existētis in platiōne cui est similit;. z hoc est albedo. Si ergo fundamentum relationis z relatio z albedo z similitudo se videntur habere q; sint idem intrinsece realiter. sed extrinsece ipa relatio vt s; similitudo addit coexistētiā alicui; alteri; in aliq; respectu cui; p; similitudine est illi conformis. Hoc autē q; realiter nō differant probat ratiōne cōmuni. nam nullo mō videtur intelligibile q; aliqd adueniat alicui rei de nouo differēs. aliter ab eo z ab omni qd in re erat. z sic faciēs realei cōpositiōnē cū eo z illud subiectum in nullo sit mutatiū cū mutari s; p; h; non sit aliud realiter q; re ē aliter nūc q; p;ri us. Sed relatio potest aduenire alicui cui nulla mutatione facta in eo sed in altero. vt si fortez sit albus et plato de nouo efficiatur albus. forte de nōs uo aduenit relatio similitudinis nulla in eo facta mutatione sed in plato; ne. ergo videt q; relatio nullo modo differat a fundamentō. vt similitudo ab albedine nec facit cōpositionem cū eo. Et sic intrinsece sunt idē realiter cū sine mutatione subiecti adueniat. vt p;z in exemplo posito. Et idem dicitur. v. methaph. Reliqua de hoc pretermitto

¶ Quot modis cōtingit esse relationē rōnis.

¶ Caplin. **CLXXXVI**

Qantū ad vndecimū. scz de relatione rationis quot modis cōtingat dicendum est. Quid sit relatio rationis dictū est p;us. Quot autē requirantur ad hoc q; sit relatio rationis z quot modis cōtingat simul ostenditur. Nam cū relatio rationis sit in defectu relatiōis realit;. vbi cūq; deficit aliquid de requisitis ad relationē realei habitudine aliqua existente inter extrema quocū

De predicamento Actionis

quomodo erit relatio rationis. Et hoc
prius deducendo per singulos modos
prius positos. Si enim contra primam
conditionem non ens ponatur aliquam
habitudinem habere ad ens. erit re-
latio rationis tantum. Sicut si ponatur quod
mortui fuerunt priores nobis viventi-
bus. hec relatio priorum ad nos poste-
riores est relatio rationis. Si etiam
contra secundam ponatur quod aliud rela-
tium referatur non per illud quod in
ipso est. sed per illud quod in alio est po-
situm. erit relatio rationis. et sic refer-
tur intellectum ad intelligentem vel sci-
tum ad scientem et huiusmodi. Si contra
tertiam conditionem entis ad nonens
sit aliqua habitudo sicut est cum dici-
mus. et nos sumus priores posterio-
ribus futuris. ibi relatio importata
per illam prioritatem est relatio ratio-
nis. Si autem contra quartam deficit in illis
ubi consideratur aliqua habitudo quod
termini relationum oppositi non sunt di-
stincti in esse relatio saltem non erit re-
latio realis sed rationis. sicut contingit
in relatione identitatis quando idem
refertur ad seipsum. ut dicendo idem eide-
idem. Preter hos modos relationis
rationis ponitur unus alius. scilicet quando
ponitur relatio rationis ipsa enim relatio
non refertur mediante alia relatione vel
per aliam relationem. Unde in creatu-
ris paternitas non coniungitur subiecto
per aliam relationem mediam. Et istos
modos inveniunt doctores totis primo sen-
tentiarum distinctum. xxvi. articulo primo. Et in
de videntur doctores alij sumpsisse per
oppositum relationis rationis ad re-
lationem realem illa quatuor que de-
sent requirunt ad ipsam de quibus dictum
est prius. Sic nihilominus multi alij
modi relationis rationis. Sicut quod
duo entia rationis referuntur ad invicem
in pluribus modis alijs. qui tamen omnes re-
ducibiles sunt ad istos

De pertinentibus ad predicamentum actionis. **CLXXXVII**

Post predicta dicendum restat
de quinto predicamento quod
dicitur actio. Circa quod consideranda
sunt duo. Primo quid est actio in
genere. Secundo quid est actio inanis
et transiens et quomodo differunt. Quam-
tum ad primum videnda sunt quinque.
Primo quid est actio diffinitive. Secundo
quid habet ad passionem. Tertio
quid habet se ad agens et patiens. Quarto
quid ad formam acquisitam per
actionem. Quinto quid facit speciale predi-
camentum a passione.

Quid sit actio secundum sui diffinitionem
Quantum ad primum sciendum quod au-
ctor. vi. principiorum diffinit actio-
nem sic. Actio est secundum quam in id quod
subiicitur agere dicimur. De diffinitione
per partes singulas sic declarat. Dicitur
enim actio et non agere. quod actio est nomen
et agere verbum. Et ideo actio cuius sit
nomen significat naturam quandam
simpliciter per modum presentis. Sed
agere cum sit verbum significat per mo-
dum fluxus. et ideo cum sit magis con-
ueniens rationi predicamenti modus
significandi nominis quod verbi dicitur
actio et non agere. Dicitur autem secundum quam
ubi notandum quod hec prepositio secundum. de
habitudine cause ad causatum. Quam-
vis autem dicatur in diversis locutionibus
diversarum causarum habitudines. hic tamen
dicitur habitudinem cause formalis. sicut
si dicerem paries est albus secundum albedinem
Dicitur ulterius in id quod subiicitur
ubi sunt duo. Et ideo est intelligendum
quod actio non solum requirit terminum
a quo sed etiam terminum ad quem. qui
terminus est ipsum passum. Et ideo
dicitur in id quod subiicitur. quod
est ipsum passum. Actio autem non
solum stat ad ipsum passum sicut mo-
tus localis ad terminum. sed penetrat et

Tractatus

Secundus

transmutat ipm. ideo dicitur in id z nō ad id. Dicitur autē agere dicuntur. z nō dicitur. qz in istis inferioribus nō inuenitur omnis modus actionis nisi in homine solo. hic autē non diffinitur actō vt distinguitur contra passionem sed vt eā cōprehendit. Quomodo autem ad inuicem se habent actō z factio infra dicitur

¶ Quō actio et passio sunt vnus motus realiter.

Capitulum. CCLXXXVIIII

Secundo dicendū est quomō actio se habet ad passionem. Ad qd dicitur ē qz fm psm in principio tertij phisicor. Actio z passio sunt vnus motus realiter. z ideo vnus actus duor. scz agētis z patiētis. sed dicitur agētis p denominationē vt a qz z patiētis p realem receptionē vt in q

¶ Quō autē diuersor pōt esse vnus actus declaraf sic. Si due essent potentie tm. nunqz ex eis fieret vnū fm eē. nec itez si duo essent in actu simplr. nunqz ex eis fieret vnū fm esse. Sed qn vnū est in potentia. altez in actu sicut pty in materia z forma. tūc fit vnū fm eē

Et hoc est verbum. hī. ij. de aia. qz nō oportet querere quō ex figura cere z cera fiat vnus. eo em ipō qz cera est in potētia ad tāle figurā ex illis duobz fit aliquod vnū. Et quo pty qz nunqz vnū esse est a duobz quoz quodlibet sit in actu. vel quodlibet in potentia.

Et p simile i pposito. si essent duo qdlibet in actu vel quodlibet in potentia inquantū hmōi nunqz agerent ad inuicem nec paterent. nec illis duobus possit cōpetere vnus actus. sed si vnū sit in actu altez autē in potētia. qz eadem actio pcedit ab agente z suscipitur in passio. vnus z idē erit actus agētis z patiētis. sed nō eadē rōne. quia agētis in actu vt influit. patiētis autē vt est in potētia z vt recipit actionēz

¶ Secundo pōt esse vt pty vnus actus. et ita realiter actio z passio vnus motus sunt. sicut eadē via ē ab athenis vsqz ad thebas z ecōtra. z idē spaciū a sursum vsqz deorsum z a deorsum vsqz sursum. Tnus ergo z idem motus dicitur actō z passio. actio vt denotat ipm agens a quo est z in quo nō est. z passio vt denominat passum in quo ē z a quo nō est

¶ Quomō se habent actio et passio ad agens et patiēns.

Capitulum. CCLXXXVIII

Uterio ex istis pty quomodo se habet actio ad agens z patiēns. Cū em actio z passio sint vnus motus qz est accidēs in eis. Nullū autē accidēs sit in duobz subiectis. sequitur qz cū passio sit in patiente sicut in subiecto. qz nullo mō sit actio in agente sicut in subiecto. sed solū in patiente. z hoc idem pty. quia cū actio sit quidā motus. si actō esset in agente. sequeretur qz omne agens moueret quod est falsum. Relinquitur ergo qz actio z passio cū sint vnus motus sint in patiente sicut in subiecto z ipm denominatur a passione z non ab actione. sed idem actus non est in agente. sed ab agente z ab eo denominatur inquārum ab eo est. z dicitur actio. Et quo patet qz idem accidēs aliquādo denominat aliquid vt subiectum in quo est. aliquādo vt causam effectiuiam a qua est. Primo modo denominatur passum. Secundo modo agens eodem accidente qui ē vnus actus. scz actio z passio

¶ Qualiter se habent actio z passio ad formā p motū acq̄sita

Capitulum. CCLXXXIX

Qualiter autem quarto se habent actio et passio vel motus ad formā p motum acq̄sita

De predicamento Actionis

Sciendū est q̄ quidā dicūt q̄ actio
et passio sint diuersa re ab inuicē. ⁊ a
forma q̄ acquirūt subiecto. **U**n̄ ima/
ginant q̄ p̄ actōnem ⁊ passionē fiat
res. nō sicut p̄ causam agentē vel ma
terialē. sed sicut p̄ quandā viā vsq̄
ad terminū. ita q̄ viā nō est cā agens
s̄ est mediū p̄ qd̄ sit transitus. sic q̄
p̄ actōem intelligat agens attingere
vsq̄ ad formā p̄ ductā actiue. passiuē
vero p̄ passionē passiue. **S**z huic opi
nioni nō assentio. qz videt esse directe
cōtra p̄m. **A**lij dicunt q̄ actio ⁊ pas
sio ab inuicē vel a forma acq̄sita non
differūt realiter. qd̄ sic ostēdit **A**ctio
et passio sunt vnus motus ⁊ sunt in
patientē sicut in subiecto. ergo sunt
quedā res causate in subiecto ab ip̄o
agente. **O**mnis autē res causata ab
ip̄o agente in passio est quedā forma.
Hā forma ⁊ actus subiectū iformās
vident esse idē. **Q**uelibet autē forma
in subiecto fit p̄ aliquā actōnem vel
passionē. **T**unc ergo si p̄ma actio re
cepta in subiecto est forma ⁊ fit alia
actōne. erit p̄cessus in infinitū. si autē
nō fit alia. eadē rōne forma q̄libet po
terit esse actio ⁊ passio. ⁊ itē q̄libet
actō ⁊ passio erit forma recepta i sub
iecto. **E**t ideo ponit hęc opinio q̄ ea
dem res q̄ d̄ forma. d̄ actio ⁊ passio
d̄ motus ⁊ mutatio. **D**icit em̄ for
ma s̄m q̄ dat eē rei in qua est. **D**icit
motus s̄m q̄ ip̄a forma est in fieri ⁊
in fluxu. **D**icit autē mutatio s̄m q̄ p̄
eā subiectū se h̄z aliter nūc q̄ prius.
Dicit autē actio s̄m q̄ denoiat agēs
inquantū agens ip̄a forma facit ali/
qd̄ esse actu. **D**icit autē passio s̄m q̄
aliquōd patientis fit ea actu susceptiue.
Et s̄m istos modos calor receptus
in ligno ab igne calefaciente. d̄ for/
ma acq̄sita. **E**t d̄ calefacere ignis
calefacientis ⁊ calefieri ligni patientis
Et d̄ calefactio pur̄ noie calefactio
nis importat motus vel mutatio. et

hanc opinionē reputo veriorē

Quō actio et passio faci
unt diuersa p̄dicamenta q̄uis
realt̄ sunt idē **Cap. CCXXI**

Quinto videndū ē quō actio
et passio cū sint eadē res. faci
unt vt eē possunt duo diuer/
sa p̄dicamenta. **A**d qd̄ ostendendū
p̄mitto duo. **P**rimo q̄ diuisio entis
in decē p̄dicamenta. vel cuiuslibet ge
neriq̄ in suas spēs. nō est diuisio rea
lis q̄uis sit diuisio eoz q̄ sunt realia
Nulla em̄ diuisio ē realis nisi ei⁹ qd̄
fuit ynū numero s̄m rē. **E**ns autē rea
le. ⁊ p̄dicamentoz vel qd̄cunq̄ gen⁹
respectu suaz speciez. nūq̄ fuit vnus
ens reale numero. licz autē diuisio nō
sit realis cū qd̄libet ens diuisum est
ens reale. **E**t iō nō oportet diuisiōē
p̄dicamentoz vel genēz quālibet eē
realē. s̄z h̄i oportet qd̄libet diuisus eē
rē verā. **S**cdo p̄mitto q̄ cū ens diuisi
dat in ens reale ⁊ rōnis q̄ oīa entia
rōis ⁊ entitatē ⁊ d̄rām h̄nt a rōe. **E**t
iō nullū ē in p̄dicamēto vt nūc suppo
no **E**ntia autē realia h̄nt quandā ve
ram entitatē. p̄ter actū rōnis speculatiue.
Sz aliqui p̄tē re differre ra
tione a seip̄o. vt sortēs sedens a se nō
sedente. ⁊ talia entia nō creata sunt in
aliquo p̄dicamentoz. **Q**uāq̄ autē di
uisio talū p̄tē esse rōnis q̄uis ip̄a st̄
entia realia p̄tē esse in diuersis p̄dica
mentis ex diuersa cōsideratiōe rōnis
sicut sup̄ius expresse patuit in tracta
tu de quarta specie q̄litas **E**t istis
ad p̄positū q̄uis actio ⁊ passio sint
vna ⁊ eadē res ⁊ vnus actus simpl̄r
r̄i ex diuersitate rōnis p̄tē eē q̄ faciāt
duo p̄dicamēta. ⁊ r̄i qd̄libet eoz res
vera est tā actio q̄ passio. **S**z eoz di
uisio ⁊ diuersitas nō est realis. s̄z s̄m
rōnem t̄m. **U**n̄ idē actus differt rōe
vt est ab hoc. ⁊ sic sumit p̄dicamentū
actōnis **E**t vt est in hoc. a quo sumit

Tractatus

Secundus

pdicamentū passionis. Et est sile in exemplo phi. iij. physicoz. qz eadem ē via ab arthenis vsqz ad thebas z ecōuerso. sed nō est idē distare. qz ille qui est thebis distat ab arthenis z non a thebis. ille autē q est arthenis distat a thebis z nō ab arthenis. z similt sicut est eadē via inter athenas z thebas nō autē idē distare. ita sunt eadē res actio z passio. s; nō idē pdicamentū.

Sed hic difficultas insurgit. quia si dñā rōnis faciat diuersa pdicamēta ergo qlibet dñā rōnis faciet diuersa pdicamenta. z sic erunt quasi infinita. Ad hoc dicendū est q nō quelibet dñā rōnis faciet dñā pdicamentoz. s; dñā illaz rationū que nō sunt reducibiles ad vnā rōem vniūcam. Talis autē dñā nō excedit nisi merū decē pdicamentoz. ppter quod nō sunt nisi decē pdicamenta. Hoc autē supponat ad presens aliquatiter. in generali autē pte patere superi vbi est posita predicamentoz distinctio.

¶ De actione immanente et transeunte. Caplm. CCXXII

Secundo dicendū est de distinctione actōnis quam posuit phi. ix. metaph. q scz actio nūm alia est manens alia est transiens. Circa quod faciendū sunt tria. Primum est ostendere quō differunt et quō conueniunt ad inuicem hec tria scz agere. facere z operari. Secundū est qd est actio manens z transiens z in quibus conueniant. Tercium ē quō se habēt ad inuicem. in quo scz conueniūt z differūt actio manēs z transiens.

¶ Quomodo conueniunt z differunt facere. agere z operari. et quibus conueniunt.

¶ Caplm. CCXXIII
Uidendū est ergo pmo quō differunt ista tria. scz opatio actio z factio. Et dicendū ē q sicut

cut magis cōmune z minus cōmune z respectu diuersoz obiectoz. qz opatio est cōmune ad actōnem z factiōnem z actio ad factiōnem. omnis em factio actio quedam est z nō ecōuerso. quia non ois actio factio est. omnis autē actio z factio opatio est. sed nō ecōuerso. quia aliqua opatio est q ppria z stricta acceptiōne neqz ē actio neqz factio. Igitur de factiōne loquēdo dico q factio pprie est illa actio cuius pncipiū est ars mechanica q assumit materiā exteriorē nō solum ad vsūm sed etiam ad transmūtatiōem in formam. sicut faber assumit ferrū vt trāsmutet in cultellū. z domificator ligna vel lapides vt transmūtet ad formam domus. z talis factio est actio z opatio. z in talibz factiōnibz semp ppter operatiōem relinquit aliā quod operatū qd est finis pter opationem. Igitur facere ē agere z opari. z factio est actio z operatio. qz propter nō icōuenienter dicit qz ars sit res et ratio factibiliū. quod est intelligēdum de arte mechanica z de ista que assumit materiā ad vsūm et non ad transmūtatiōem ad formam. Et ideo artes mechanice factiue dicunt. Actio autē pprie dicitur opatio cuius pncipiū est vel potētia naturalis actiua. vel ars q assumit materiā solū ad vsūm. z nō ad trāsmūtatiōem ad formam. verbi gratia de vitro qz em ignis habet potētiā naturalez ad calefaciendū lignum dicitur agere et cōburendo silt. z tam calefactio qz cōbustio dicunt actiōes. s; nō pprie factiōnes. qz nec calefacere nec cōburere est pprie facere s; agere. Silt autē qn̄ ars aliqua est actiua z eius acris in exteriorē trāsit materiā. non tñ assumit materiā ad transmūtatiōem sed ad vsūm solum. talis opatio dicitur actio z nō factio. Sicut habens artes

De predicamento Actionis

equestrem assumit equū ad equitan-
dum. et cytharizator cytharam ad cy-
tharizandū. **U**n equatio est actio trā-
siens. et cytharizatio. et quodlibet ē opa-
tio et actio. sed non proprie factio. **E**t
quodlibet. scilicet equitare et cytharizare
est agere et operari. sed non proprie facere.
Unde per scias factiuas. vi. meta-
physice. ponuntur actiue puenienter
Operatio autē istis conuenit et ultra
Ubi intelligendū quod forme que sunt
actus duplī per aliquam diccionem
ferri possunt. **U**no modo per modū
per se stantis et permanentis. **E**t quia
natura nominis est sic ferre. ideo sp
forma sic feratur per nomen. ut for-
ma lucis per nomen quod est lux. et
forma albedinis per nomē quod est
albedo. **A**lio modo eadem forma si-
gnificatur per modum actus. et cu-
iusdam motus fluxus et fieri. **E**t quia
verba tali modo sunt significatiua. id
forma aliquando significatur per di-
ccionem verbalem et tūc uideretur im-
portare quendam fluxum et motum
et persequens quēdam actum. et sic
forma lucis feratur verbaliter per hoc
verbum lucere. et forma que est calor
per hoc verbum calere et albedo per
hoc verbum albere. calor enim et caler-
re idem sunt quantum ad principale
significatū. **L**ux etiam et lucere idem
sunt. quia utrumque importat ipsam
formam lucis. sed nomen quod est lux
per modum permanentie. lucere
autē quod est verbum per modum
actus cuiusdam et fluxus. et ideo tūc
lucere sit concretum verbale. signifi-
cat quidem ipsam formam lucis per
modū actus fluentis in subiecto ipm
subiectum connotando. **U**nde luce-
re nihil aliud est quā lucem habere et in
actu lucis esse. **O**peratio ergo prout
abstrahit ab actione et factōne conue-
nit actui formali qui est lucere. unde
lucere potest dici operatio et non actio

vel factio proprie loquendo. quia ni-
hil est facere actiue sed est ipsa forma.
Unde nomen operatiōnis conuenit
isti actui formali. **P**ater ergo que est
differentia inter actionem et factōnes
et operatiōnem. quia factio est pro-
prie artium mechanicarum et artificia-
lium. **A**ctio autem est potentiarum
et subiectorum naturalium et artium ma-
teriam ad vsum solum assumendum
Operatio ultra hoc est actuum for-
malium. quorum proprie non est factio
nec actio. aliquando tamen vltus lo-
quentium accipit vnum pro actio. et
tunc sumuntur equiuoce. sicut qui
diceret quod pictor faceret parietem al-
bum. et albedo facit parietem album.
quia ibi facere equiuoce sumitur. **S**i
ctor enim facit parietem album effecti-
ue. et hoc est facere proprie. albedo au-
tem facit parietem album formaliter
et hoc est facere improprie. quia hoc
nihil aliud est quā parietem habere actū
albedinis. vel actu habere ipsam albe-
dinem. vel esse in actu albedinis.
quod est albere. que omnia idem sunt
realiter.

Quid est operatio manens et
transiens.

Secundo videndum est quid
sit operatio manens et transi-
ens. **A**d quod dicendum quod comu-
nis positio est hec quod operatio man-
ens et transiens sic sumuntur. quia
operatio manens est que manet in
operante. ita quod non transeat in exte-
riorem materiā. sicut intelligere. vel
le lucere. et huiusmodi. **S**ed operatio
transiens est illa que ab operante trā-
sit in exteriorem materiam in qua su-
scipitur. sicut calefacere est transi-
ens quia transit in materiam ligni. et
illuminare et domificare. **U**nde
breuiter dōm quod omnis actio que ab
agente recipitur in aliqua materia

Tractatus

Secundus

In quantum actio transit dicitur transiens. Quia ergo hec sunt dicta et munia tui ut adhuc fiat amplius manifestum attendendum est aliquid speciale iuxta quod runda doctorum subtilium sententia. **U**bi sciendum est eos quod operatio manens est pura receptio actus in subiecto et non est aliquid agere effectiue. scilicet est vel recipere purum quantum ad principium materialem. vel quantum ad principium formale est facere formaliter tale quod nihil est aliud quam esse in actu formali ipsius forme. **H**oc autem quod dico quod operatio manens non est aliquid agere effectiue intelligo supposito hoc quod multum videtur rationabile scilicet quod nihil unum et idem sit actiuum et passiuum respectu eiusdem. quod si aliquid per accidens posset esse productiuum alicuius actus et susceptiuum eiusdem secundum idem. tunc operatio illa manens esset aliquid producere effectiue. sicut aliquid ponunt de intellectu et actu suo. **A**d hec ergo ostendenda permittit quod ois operatio est alicuius. **H**oc autem quod dico alicuius est casualis seu principij. **S**unt autem quatuor cause scilicet efficiens et finalis que sunt extrinsece effectiui. et formalis et materialis que in compositione ex materia et forma intrinsece sunt et de essentia rei non sunt in alijs. **Q**uia igitur oibus talibus attribuitur alia causalitas a causante agentis per eo quod et amore agens agit. et in hoc consistit causalitas eius. **A**tribuitur ergo operatio agenti et forme et materie et operatio cuiuslibet. scilicet est materie sub habitudine principij materialis. **U**bi operatio est ipsius principij materialis sicut susceptiuum. quod eius est recipere actionem et perfectionem. **E**st autem forme sicut principij quod facit formaliter tale quod nihil est aliud quam dare actum formale formaliter. **P**incipij autem effectiui est ratio eius quod facit tale effectiue. sicut lucere in lumine est operatio effectiue. et sicut cause effi-

cientis ipsius solis que causat lucem in luna. **E**st etiam lucere ipsius lune ratio principij materialis et susceptiuum. quod ipsius lumen suscipit. **E**t est etiam lucere operatio ipsius lucis ratio principij formalis cuius est dare actum formale formaliter. **E**t quibus per quod operatio est cuiuslibet principij et materialis et formalis et efficientis scilicet sub diuersa habitudine. **H**is suppositis videtur mihi saluo sensu iudicio meliori. quod operatio principij effectiui scilicet est transiens per se loquendo. quod per accidens possit esse manens. ut si aliquid faceret actum in seipso. ita quod idem secundum idem esset agens et patiens si hoc esset possibile. **U**bi autem operatio principij passiuum sit manens per se sicut lucere manet in lucere. quod solum passiuum est recipere et non extra emittere in quantum esset illius passiuum. **U**bi etiam operatio principij formalis sit manens pars. **N**am operatio principij formalis non est aliud quam esse forma que aliquid est tale formaliter nec differt ab ipsa forma nisi in voce secundum re. **I**psa enim forma ut sumit sub habitudine principij formalis facit notaliter. **E**t ut sumit sub habitudine operatio facit per se. et sic formalis operatio forme que est lux est lucere. et albedinis est albere. et caloris calere. **E**t pars que hec omnia manet sicut lux in lucente. albedo in albedine. calor in calefere. **E**st tamen sciendum quod aliter est manens operatio principij passiuum. et aliter principij formalis que dupliciter differunt. **P**rimo. quia ipsa operatio principij passiuum que est effectiui non actiue. sed susceptiue est in ipso principio sicut in subiecto. et sicut supra dicta perfectio realiter differens ab eo. sicut lucere solis vel lune differt a sole et luna que sunt susceptiua lucis. **O**peratio vero principij formalis manens que est esse reale formaliter non est in ipso principio formali sicut in subiecto. nec est aliquid additum ipsi forme reali ab ea diuersum. scilicet est in

De predicamento actionis

materiali principio sicut in subiecto eo modo quo etiam ipsa forma. **U**n luce re. calere. albere non dicitur a luce calere / re / a albedine. nec lucere est in luce sicut in subiecto sed in lucere. et idem est in alijs. **S**ed secundo dicitur quia operatio principij passiuus est recipere actum ab alio sicut a causa efficiente reducere ipsum de potentia ad actum. **O**peratio autem principij formalis absolute accipiendo pro eo quod est esse formaliter. tale non inopertat esse ab alio sicut a causa efficiente **U**n lucere in luna quibus habeat causam effectiuam scilicet ipsum solem. **N**on potest esse operatio lucis non est a lucere effectiue **Q**uia autem operatio principij effectiue per se loquendo sit transiens et non manens propter quod illa operatio dicitur transiens et non manens: quod respicit illud a quo est realis operatio ut eius a quo est et non ut eius in se est. **S**ed operatio principij effectiue ut est huiusmodi. quod est eius cuius est ut a quo est. et non est eius ut in se est nisi per accidens: si forte possent currere in idem principium actiuum vel passiuum quod multum reputatur impossibile. **E**t confirmatur hoc quod operatio actiuum principij sepe saltem per se sit transiens. quod quanto metaphisice dicitur potentia actiua est principium transmutandi aliud in quantum aliud. unde talis actio transiens sepe est in alio simpliciter **S**i autem est in eodem hoc erit per aliquam diuisionem passiuum ab actiuo quocumque sit illa. **E**t dicitur quod cludo quod subtiliter inuenitur propter ex dictis quod operatio respicit principia sua sub diuersa habitudine quod operatio respicit principium passiuum ut in se est. formale ut quod est. efficiens ut a quo est. **S**ecundo cludo quod hec distinctio potest stare cum dictis conibus. quod non videtur habere diuersitatem nisi quantum ad principium effectiuum. de quo propter quod si loquimur per se cum non sit idem agens et pars ens sepe operatio erit transiens. et sic intelligere nullo modo est actio realis nisi solum grammaticaliter. sicut luce /

re respectu lucis. sed solum intellectio esset actus intellectus vel intellectio nis receptus intellectu causatur effectiue ab obiecto. et sic esse intelligere actio manens et per modum principij formalis et materialis quod multi ponunt **S**i autem contingat quod per accidens sit aliquid idem agens et partes sicut quidam dicunt quod intellectus est productus sue intellectio nis et receptiuus sicut actio agentis in tali operatione erit manens. quod non transit in alterum subiectum. et erit eius ut a quo et ut in quo. **E**t sic intellectio erit operatio manens tam respectu principij actiuum quam formalis et passiuum. **E**t idem dico de videre et similibus. non tamen determino plus pro nunc an intelligere et videre sint actio solum grammaticaliter: ita quod solum sit actus obiectum et non actiones potentiarum. vel sint etiam potentie actiue et ita sint potentiarum actiones.

In quo ueniunt et in quo differunt operatio manens et transiens **Cap. CCXXIII**

Quarto uideendum est cludendum breuiter in quo ueniunt et in quo dicitur operatio manens et transiens. **E**t dicendum quod coniter ponitur quod ueniunt in hoc quod utraque potest dici operatio tam transiens quam manens. quod nomen operationis est utriusque commune. **D**ifferunt autem in tribus. **P**rimo quod si uelimus proprie loqui omnis operatio transiens dicitur operatio: et ultra hoc actio vel factio. **A**ctio quidem respectu agentis cuius actio nis principium est potentia actiua naturalis cuius actus in alio recipitur ab agente. et si non alio ut supposito in alio. tamen ut in subiecto **E**t ite cuius principium est ars vel scia actiua que assumit materia exteriori in quam transit solum ad usum **F**actio autem respectu agentis artificialis: cuius principium in agendo est ars mechanica. et transit in materia

D i

Tractatus Secundus

exteriorē artificialiū. **O**patio autē immanēs si pprie loq volum⁹ nō dicitur actio neq; factio: maxime si opatio immanens sit solū illa q̄ est opatio p̄ncipij passiui ⁊ formalis ⁊ nō effectiui. Si autē posset dici opatio manēs aliq̄ modo p̄ncipij actiui: tunc posset dici actio licet nō factio. q̄cqd tñ sit de hoc large loquēdo opatio nē immanentē vsus loquētū vocat actionē. s; hoc est valde larga acceptioe. **S**cdo differūt opatio manēs et trāsiens. qz opatio manēs est p̄fectio opantis. vt lucere est p̄fectio lucētis ⁊ hmōi. sed opatio trāsiens ē p̄fectio operati. sicut edificare est p̄fectio edificij. ⁊ sic de alijs. **H**ec autē differētia si applicet ad predicta p̄t patere. Si em̄ accipiamus opatio nē manentē esse p̄ncipij passiui. quia vis eius opatio q̄ est eius solū vt susceptiui est p̄fectio eius ⁊ nō alteri⁹ susceptiui. cū nullū actūs sit in duobus subiectis vt patz. qz illa opatio q̄ est p̄ncipij passiui est ipsius operatis isto mō ⁊ nullius alteri⁹. Si autē accipiamus opationē p̄ncipij formalis modo p̄us declarato patz qz etiā est eius p̄fectio: non quidē supaddita vt p̄us dictū est. sed eius qd facit formalit. Si autē ponam⁹ opationē p̄ncipij efficiētis sp̄ trāsseuntem: sic nō esset p̄fectio opantis aliqua vt in quo. sed vt a q̄. Sed si ponat qz aliqd agēs est p̄ncipiū operatōis vt a quo p̄ modū agentis. ⁊ vt in quo p̄ modū suscipiētis sicut sic qz nō trāsseat in aliō subiectū. sic talis opatio erit p̄fectio opantis et vt in quo ē opatio subiectiue ⁊ vt a quo est effectiue. **T**ertio dicit in hoc qz nulla opatio manēs cōstituit aliqd operatū p̄ter opationem. vt videre intelligere lucere ⁊ hmōi. **S**ed opatio in exteriorē materiā trāsiens est duplex. **Q**uādoqz em̄ aliqd exteri-

rem materiā assumit soluz in vsu sicut equū ad equitandū. ⁊ cytharā ad cytharizādū. **Q**uādoqz autē assumit materiā nō solū ad vsu: s; etiam vt immutet ad aliquā formā. sicut cū artifex facit lectū aut domū. igit opatio trāsiens in qua materia solū in vsu assumit: nō habz ex sui natura qz aliqd aliud operatū manēs p̄ se ⁊ directe cōstituat sicut nec opatio manēs. ⁊ sic in vtracq; operatione tam manēte qz trāsseute: illo mō opationes s; sines. **S**ed in ista operatione trāsseute in qua assumit materiā vt trāsmutet ad formā p̄ter operationem cōstituit aliqd operatū. ⁊ illud p̄ter opationem est finis sicut domus vel lectus

De p̄dicamento passionis quid est. Cap. CCXCV.

De sexto p̄dicamento quod ē passio nūc agendū est. **U**bi suppositis his q̄ dicta sūt supra in p̄dicamento q̄litaris de passione: vbi actū est de tertia specie q̄litaris. ⁊ itez illis suppositis q̄ dicta sūt in caplo p̄cedētī d̄ p̄dicamento actionis: nō restat dicendū nisi vnū quid sit passio diffinitie. **A**d qd dicendū qz auctor sex p̄ncipiorum diffinit sic passionē. **P**assio est effectus illatiois actiois. **U**bi cōsiderādū qz sicut patere p̄t ex dictis in p̄dicamento actionis: in passione est duo cōsiderare. **P**rimo scz qz ipsa est forma patiens sibi ab agēte imp̄ssa. ⁊ quātū ad hoc d̄ in diffinitōe. qz passio est effectus actōis. **S**cdo cōsiderat in passione qz ipsa est actus fluens p̄tinue a virtute actiua agētis in ipm. ⁊ quātū ad hoc dicit illatio actionis. **B**ene ergo diffinit passio vt dicat effectus actōis inquātū est quedā forma ab agente trāsflua in passum. ⁊ dicatur etiam esse illatio actionis inquātū

De predicamentis quoniam et ubi

illa forma est in fieri et fluxu. Cetera dicenda circa passionem dicta sunt super perius locis pallegatis, et ideo de passione tantum dictum sufficit.

¶ De predicamento quando: quod sit diffinitive. Cap. CXXCVI.

Quantum ad predicamentum quoniam dicendum est unum tantum, scilicet quid est diffinitive. Ad quod dicitur est, quod auctor sex principiorum diffinitum ipsum sic. Quando est quod derelinquitur ex adiacentia temporis circa rem temporalem. Non intelligendum quod quando hic accipitur non aliter licet indeclinabiliter, et ideo potest predicari de suis speciebus sicut cetera genera. Dicit autem quod sit illud quod relinquitur ex adiacentia temporis, quod tempus non est quoniam, ut patet in libro sex principiorum, sed est aliquid vere licitum ex mensura applicata quod est tempus ad rem temporalem mensuratum, unde fluere et transire tempore quoniam derelinquitur. Dicit autem ex adiacentia temporis et non ex inherencia, ad denotandum quod quando est actus ab extrinseco. Dicit autem circa rem temporalem non sine causa, ubi intelligendum est quod propter mensuram (quod est tempus) sunt alie mensure due scilicet eternitas et eorum, de quibus super habetur est cum ageret de predicamento quoniam eternitatis. Quia ergo eternum quod est deus potest comparari ad suam mensuram que est eternitas, idcirco surgit in intellectu quoddam quoniam: quod potest dici quoniam eternitatis. Idem etiam de comparatione et applicatione cui ad eternum, et ideo si hoc esset triplex quoniam, scilicet quoniam temporis, quoniam eorum, quoniam eternitatis. Non ergo tempus est proprie predicamentum, quia causatur ex mensura fluere, vel relinquitur ex sui adiacentia ipso fluente. Quia pro eorum et eternitas non sunt mensure fluentes et successive nec fluentium, sed permanentes et permanentium, ideo quibus ibi per nominis extensionem vocatur quoniam, tantum

non proprie est predicamentum, sed large, ideo dicit auctor sex principiorum circa rem temporalem: ad excludendum quando eorum et eternitatis.

¶ De predicamento ubi. Cap. CXXCVII.

Ubi autem est octavum predicamentum, circa quod videnda sunt tria. Primum quod est ubi, secundo in quibus est ubi, tertio quomodo se habet ad locum. Quantum ad primum sciendum quod auctor sex principiorum diffinit sic ubi. Ubi est circumscripcio corporis a loci circumscriptione procedens. Ubi intelligendum secundum Albertum, quod triplex est circumscriptione. Una secundum quam locus circumscribitur locatum, et ista est activa. Alia est corporis presentis, qua scilicet circumscribitur a loco, et ista est passiva. Et tertia que resultat ex utraque, et hec est ubi secundum quod est predicamentum. Et hec est modus essendi ipsius ubi secundum quod accipitur ut speciale predicamentum et distinguitur ab omnibus alijs predicamentis. Licet autem ubi non sit circumscripcio loci activa nec locati passive, tantum radicaliter fundatur in corpore circumscripcio sicut in subiecto. His visis patet quid dicitur in diffinitio, quod ubi est circumscripcio corporis, hoc dicitur quod radicaliter fundatur in corpore circumscripcio sicut in subiecto. Procedens a circumscriptione loci: hoc dicitur quod ubi resultat ex activa et passiva circumscriptione loci et locati. Non enim a loco immediate causatur ubi, sed a loci circumscriptione. A loco enim immediate causatur circumscripcio activa que secundum aliquos est in genere actionis, sed ubi procedit non a loco immediate, sed mediante loci circumscriptione activa et locati passive.

¶ In quibus est ubi: et quot modis aliquid dicitur esse in loco

Cap. CXXCVIII.

¶ Dicitur

Tractatus Secundus

Secundo videndum est in quibus reperiatur. Et dicendum quod solum vbi inuenitur in corporibus. Ad quod sciendum premitto vnum, quod scilicet aliquid quod est in loco tripliciter. Vno modo circumscribitur, et sic omnia corpora citra vltimam spheram sunt in loco, quia ab aliquo corpore circumscribuntur etcluduntur. Alio modo definitiue, vocatur autem esse definitiue in loco quando sic est in vno determinate, et non in alio. Tertio modo sit circumscribitur ibi, et isto modo anima separata et angelus sunt in loco. Tertio aliquid est in loco per exhibitioem sue presentie. Isti modo deus est in loco et non circumscribitur nec definitiue, propter hoc ponitur esse non solum in loco sed vbi cumque, quia cuiuslibet rei presentia est: non circumscribitur vel limitatus vel definitus. Hoc superposito patet quod vbi solum inuenitur in rebus corporalibus, cum enim procedat a loci et locati circumscriptione. Deus autem et angelus et anima non sunt in loco circumscribitur, in vacuo etiam vel vbi nullum corpus est: non possit circumscribitur esse actiue vel passiue, idcirco sequitur quod quibus aliquid in materialibus loci attribuitur (dicimus enim deus esse vbi cumque) licet non definitiue nec circumscribitur et angelum et animam. Et in loco non circumscribitur sed definitiue: quoniam per tale esse in loco eis attribuitur vbi, non est vbi tale predicamentum: sed est imaginatum vbi. Ex eo enim quod respicimus sic ei apparere esse in loco: imaginamur idem in spiritualibus et ita eis attribuitur, sed non est vere vbi predicamentum, sed ad illius modum imaginatum. Idem est etiam extra vltimam spheram: cum ibi non sit corpus terminans et contentum nec locus nec locatus, sed solum locus imaginatus, ita etiam quoniam eis attribuitur vbi, non est ibi vbi reale vel predicamentum sed solum imaginatum. Sicut etiam imaginamur quoniam in tempore imaginatio antequam esset res a mundi principio

vel postquam desinet in mundi termino, quia illud quando non est reale sicut nec tempus, sed solum imaginatum sicut et tempus.

Quomodo se habet locus ad vbi, quod sunt diuersa realiter. **Cap. CCXIX.**

Quoniam ad tertium quod vbi se habet ad locum potest patere ex ista dictis, quod realiter differunt. Locus enim videtur esse sicut causa a qua procedit vbi. Cum enim locus sit vltima superficies corporis ambietis, ut dicitur in philosophia, et vbi procedat a circumscriptione loci actiua et locati passiua: ut dictum est: sequitur quod realiter sunt diuersa. Item scdo quod locus est in corpore terminante si cut in subiecto: cum sit eius vltima superficies, sed vbi est in contento et locato corpore sicut in subiecto, ut patet per auctorem sex principiorum.

De predicamento quod est positio. Cap. CC.

Quoniam predicamentum est positio siue situs, vbi consideranda sunt tria. Primo quod modis dicitur positio. Secundo quod est positio ut est predicamentum. Tertio modo quod dicitur positio predicamentum, et positio accepta in genere quantitatatis.

Quot modis dicitur positio. **Q**uoniam ad primum sciendum quod positio dicitur quatuor modis. Primo enim dicitur positio immediatum principium demonstratois demonstrans, et sic sumitur a philosopho primo posteriorum, vbi dicitur principium demonstratois immediatum in positioem et suppositoem. Secundo dicitur potentia extranea vel singulari sententia alicuius famosi in scia, et sic sumitur a philosopho primo topicorum quod positio Erastri fuit contradictoria siue verificari. Tertio idem est quod fundamentum alicuius questionis in solutioem positum, et isto modo dicuntur respondentes facere sua

De predicamēto habitus

positionē. z ad huius similitudinē iuriste articulos positōes dicūt quos debēt pbare dicēdo. ponit scz talis qd pbare intendit. Quarto idē est qd ordinatio partiū in toto. z sic ponit in pdicamētis ca^o de quātitate vbi dicit qd quedā quātitas pstat ex partibus habitibus positionē. Quinto est idē qd ordinatio partiū in loco z sic est speciale predicamentū. z sic hic positionem accipimus.

¶ Quid est positio vt est pdicamentū. **Caplm. CCC.**

¶ Ecūdo videndū qd quid sit positio put est pdicamentū. Ad qd dicēdū qd auctor sex pncipioz diffinit positōem dicens. Positio est quidā partiū situs z generatōis ordinatio. Ad cuius diffinitōis intelligentiā sciendū est qd fm Albertū: situs primo z pncipaliter noiat ordinatōem partiū in loco. secundario aut noiat ordinatōem partiū in toto. z hoc p relatōem ad locū. Ex his autē duobz causat mod^o essendi positōis p qd est pdicamentū. z p qd distinguit ab oībus alijs pdicamentis. scz sit ordo partiū in toto p pparatōem ad locū. Et ppter hoc dicit in dicta diffinitōe qd positio est quidā partiū situs. z quia hoc ē quidam effectus agentis in passum ex hoc em sequitur talis ordo partiū in toto in comparatione ad locū quia agēs hz tale dōminū sup passum. ideo subdit z generatōis ordinatio. id est ordo causatus a gñatiōe. Hic autē generatio large accipitur. z sensus est: a generatione. id est ab agentis actione.

¶ Quō positio pdicamentuz differt a positōe pntente ad genus quātitatis **CCCC.**

¶ Hoc tertio patz quō differt positio que ē speciale pdicamentum. z positio que pntet ad specialem z determinatā spēm quantitatis. Et qz positio put pntet ad determinatam spēm quātitatis nō dicit nisi ordinatōem partiū in toto. sicut ordinatōem partiū corporis in corpore: Positio autē prout ē speciale pdicamentum dicit z importat ordinatōem partiū in toto. non absolute: sed in comparatione ad locum in quo diuerse pres totius diuersimode situantur zc.

¶ De pdicamēto habitus

Caplm. CCCII.

¶ Scimū et vltimū pdicamentū dicitur habitus. Cui^o declaratio z notificatio supponit ea qd dicta sunt supra d^o multiplex acceptioe nois habitus. z quō est pdicamentū. z quō potest pdicamentū et quō pma spēs qualitatis. Istis ergo suppositis oībus que ad naturā habitus pntent in genere que sup dicta sunt cū ageret de pma specie qualitatis: restant duo solū dicēda de habitu vt est pdicamentū. Primum est quid est. secundum quōzū vel in quibus est. **¶** Quid est habitus prout est pdicamentum

¶ Quantū ad p̄mū sciendū qd auctor sex pncipioz diffinit sic habitū put est pdicamentū. Habitus est adiacētia corporū z eoz que circa corpus sunt. Ad cuius diffinitōis intelligentiā sciendū. qd fm Albertū triplex est adiacētia. Una scz corporis qua corpus figurat z terminat ea qd sunt circa corpus fm suam p̄p̄iam figuratiōem. z hec adiacētia est actiue a corpe figurante. Alia est adiacētia que est eozū que sunt circa corpus fm qd talia figurantur z determinant a corpe. z hec est quedam passio. Hec autē due adiacētie nō sunt due res distincte reat